

Mrs. Anikó Gáal Schott

Az Éjszaka, Amely Megváltoztatta Az Életemet

Alig múltam tizenkét éves, még elég fiatal voltam ahhoz, hogy ugróiskolát játszhaszak, de már elég idős ahhoz, hogy megértsem, mi történik körülöttem.

Az 1956-os forradalom felvillanyozta az egész országot, öreget és fiatal egyaránt. Azon a napon a budapesti Váci utcai iskolában izgatottan figyeltük, amint egyetemisták tömege az iskola ablakai alatt vonulva követeli, hogy az oroszok hagyják el az országot. Szolidaritásunkat kimutatván levettük a kötelezően hordott piros úttörő nyakkendőket, kipucoltuk velük cipőinket, majd darabokra szabdaltuk őket. Ez, bár csak egy apró gesztus volt, mégis úgy éreztük, hogy a rendszer szívére mérünk csapást vele, arra a rendszerére, amely oly nyomorúságossá tette életünket.

Ahogy teltek a napok és a hetek, beköszöntött a valóság. Novemberben tanúi voltunk a forradalom bukásának, és az embereken újból eluralkodott a csalódottság. Azoknak, akik részt vettek a felkelésben és decemberig az országban maradtak, nem volt más választásuk, csak a menekülés, kockáztatva a bebörtönzést, vagy még annál is rosszabb sorsot.

Egy család története

1956. december 9-én minden világi ingóságunkat hátrahagyva elhagytuk Budapestet és Sopron felé vettük utunkat. Felfegyverezve szívünket reménnyel és bátorsággal, két váltás ruhával hátizsákunkban, egy bőrdöngyű sával, paprikával és fűszerekkel úgy tettünk, mintha disznóölésre tartanánk. Ez szolgált ugyanis ürügyül arra az esetre, ha elfognának. Anyám, apám, öcsém és én indultunk így útnak a szabadság felé.

Győrnél a titkosrendőrség megállította a vonatot, mi pedig gyorsan leszálltunk. Az iratokat ellenőrizték, de nálunk persze semmi nem volt, mivel csak a „pártelitnek” lehettek úti okmányai.

Kipróbáltunk egy másik útvonalat, mely az Ausztriától 26 kilométernyire fekvő Kapuvár nevű kisvárosba vezetett. Mivel a határok ekkorra már látszólag zárva voltak, találnunk kellett egy vezetőt, vagy egy gazdát, aki átvizs minket Ausztriába.

Az első próbálkozásaink egy megfelelő vezető megtalálására kudarcba fulladtak. Egyik este egy kisvendéglőben vacsoránkat félbeszakította egy, a szomszéd asztal felől jövő hang: „Ezek a poharak nyugaton olcsóbbak.” A célzásra apám hasonlóképpen válaszolt, és hamarosan megkötötték az üzletet. A férfi azzal dicsekedett, hogy húszezer embernek segített átjutni a szabadságba. Természetesen mindezt nem ingyen tette! De mivel a szabadságot nem lehet pénzben mérni, odaadtuk neki mindenünket, amink csak volt, ami akkoriban Magyarországon megfelelt egy szakember csaknem fél éves fizetésének, és ezen kívül valami kis ékszert is.

A férfi remek fickó volt. Elvitt minket otthonába, forró csokival kínált, amit mi gyerekek nagyon szerettünk, főleg mivel nagyon ritkán jutottunk hozzá. Ahogy elindultunk, mások is csatlakoztak hozzánk – hamarosan egy 96 fős csoport gyűlt össze. Vezetőnk utasított, hogy szigorúan egyes oszlopban haladjunk. Este tízkor kezdődött a hatóság menekülés. Felvettünk egy lépésütemet, melyet a túl sok rajtunk lévő ruha miatt időnként fújtatva és izzadva tartottunk, de a hóesés lehűtötte arcunkat. Öcsémmel én először kalandként fogtam fel az egészet, de a kalandot felváltotta a valóság és én a következő kis versikét költöttem:

Leszállt a hó, s minden oly csendesnek látszik,

De szívemben háborút játszik

A fájdalom.

A gyaloglás egyre fárasztóbbá vált. Hideg eső és hódara hullott ránk, és a cél elérése egyre nehezebbnek tűnt. Egy órányi gyaloglás után, melyet meg-megszakított az útszéli árkokba való bujkálás, küzdöttük magunkat előre.

Ájulás

Szovjet tankok pásztázták a földeket, menekülők után kutatva. Reflektoraik az éj sötétjéből nappali világosságot árasztottak. Valószínűleg sok minden közrejátszott: árkokból kellett leselkedni, féltém az elfogástól és annak következményeitől, és valóban teljesen kimerült is voltam. A végén egyszerűen elájultam.

Két fiatalember felajánlotta, hogy vállukra vesznek; a többiektől lemaradva kissé tovább haladtunk. Bár a fiatal emberek jószándékúak voltak, bizonyára eluralkodott rajtuk is a kimerültség, letettek és otthagytak egy fatörzsnél az út szélén. Csodával határos módon az öcsém meghallotta a nyöszörgésem. Apám, öcsém útmutatása alapján felvett. Ők voltak az utolsó két ember a menetoszlopban. Egy órával, vagy valamivel később visszanyertem az eszméletemet. Akkor már csak egy órányi járásra voltunk a határtól.

Okos vezetőnk lefizette az összes magyar határőrt, hogy segítsék az átkelés utolsó néhány kilométerét. Egy szisztematikus, madárfütyöt utánzó jelzésrendszert dolgoztak ki maguk között. Bizonyos madárfütyök azt jelentették, hogy haladhatunk, mások, hogy maradjunk egy helyben, vagy bukjunk le az árkba.

Veréb, vörösbegy, varjú... mindegyik jelentett valamit. Eddig soha nem hallottam ennyi madárfütyöt – egyszerre.

Aztán csak átkeltünk egy patakon. Vezetőnk összeterelt mindenkit, és csöndesen azt suttogta: „Csak eddig hozhattam magukat... Mostantól saját magukra vannak utalva.” Egy pislákoló fény felé mutatott, jelezvén, hogy az már Ausztria. Amint eltűnt az éjszakában, úgy éreztük, életünk leghosszabb kilométerét kell megtennünk.

Ausztria

A Vöröskereszt munkatársai már vártak ránk a másik oldalon, teherautókba ültettek, és a három, ránk váró menekülttábor közül az elsőbe szállítottak. Az első megálló egy nagy, régi pajta volt, sűrű, csomós szalmával a piszkos padlón. De akkor ez a szalma is olyan volt számunkra, mint a selyem. Aludtunk, míg fel nem ébredtünk... Én pedig a következő néhány hétben csak csipkedtem a karom, hogy rájőjjek, ez az utazás tényleg valóság volt-e, vagy csak álom?!

Végre, itt a szabadság... valóban ilyen érzés? Jó úton voltunk afelé, hogy megtudjuk.

Az első néhány napban kézhez kaptuk az ottléthez szükséges okmányokat, ami hontalannak minősített bennünket. Örömmel fogadtuk a kenyér és sajt fejadagokat és a meleg levesből álló vacsorákat. Neisidlamsee, Eisenstadt és Steier volt a három következő ideiglenes otthonunk, melyek a Vöröskereszt, különböző vallási szervezetek és a jótékony osztrák kormány által működtetett menekülttáborok voltak.

Mire Steierbe érkeztünk – amely mindegyik közül a legfelszereltebb menekülttábor volt –, már „edzett” menekültekké váltunk. Hozzászoktunk az emeletes ágyakhoz, az idegenekkel teli szobákhoz, a magánélet hiányához, a fejadagokhoz. A kényelmetlenségek ellenére nagy boldogsággal töltött el az a tudat, hogy szabadok vagyunk.

És a szabadság ereje hathatós elixír. Igazából ez volt az első alkalom az életemben, hogy nem féltém a hatóságtól, és a lehetőség, hogy hallgathattuk a rádióadásokat – az Amerika Hangját, a Szabad Európát –, nézegethettük, olvashattuk a nyugati magazinokat és újságokat: fantasztikus volt.

Szüleim nem akarták, hogy továbbra is szemtanúi legyünk a táborok nyomorának. Habsburg Ottó bécsi hivatalinak közbenjárásával öcsémet és engem elhelyeztek a helyi Szent Szív Kolostorban, ahol a következő négy hónapot töltöttük, kanadai beutazási engedélyre várva. Izgatottá tett minket a gondolat, hogy egy fiatal, lehetőségekkel teli országban teremtünk majd otthon magunknak.

Bécs kedvessége

Ez idő alatt minden vasárnap meglátogattuk szüleinket. Ezeken a napokon a család néhány alkalommal együtt kószált Bécsben, és láthattuk, milyen a „normális élet”. Tavasz volt. Bécs tavasszal gyönyörű. Sétáló emberek, gyerekek a parkban, jól öltözött emberektől nyüzsgő kávéházak, kongó templomi harangok, kacagó diákok. Micsoda boldogság volt mindez! A város tisztasága, az Operaház épülete, a templomok, a kastélyok, a múzeumok – mind lélegzetelállítóak voltak. Amint egyik villamosról a másikra szálltunk, hogy megnézzünk mindent, amit csak lehet, egy nagyon kedves gesztusban volt részünk: idegenek gyakorta ajándékokat adtak

nekünk: csokoládét, banánt, cukorkát, és hasonlókat...

Meghökkenve kérdeztem anyámat „miért adják nekünk ezeket az emberek?” „Mert menekültek vagyunk, drágám.” – válaszolta. „De honnan tudják, hogy menekültek vagyunk?” – kérdeztem. „Mert látszik rajtunk.” – válaszolta. És lassan, nemcsak hogy elfogadtam menekült státuszomat, de büszke is lettem rá.

Éjszakánként arról álmodoztam, hogy olyan életem lesz, mint azoknak, akiket Bécsben láttam.

Kanada

Egy boldog napon megérkezett a beutazási engedély Kanadába. 1957. április 6-án egy katonai repülőgéppel Montréalba repültünk. Alig vártuk, hogy új hazánkat láthassuk. Amint a géppel lefelé ereszkedtünk, megláttuk a hóval borított Kanadát. Gyönyörű volt! Az elkövetkező évek, melyek életemet formálták, szinte közvetlen eredményei voltak gyerekkorom kíméletlen valóságának. És szívderítőek azok a lehetőségek, melyekkel az új hazámban találkoztam. Mindenért hálás voltam, semmit sem vettem biztosnak.

Nagy köszönettel tartozom Kanadának, amiért befogadott minket, állampolgárságot adott nekünk, jó alapos oktatást biztosított számunkra, és megismertetett a szabadsággal, a demokráciával és a jöléttel.

Az Egyesült Államok

Később hálás voltam Amerikának, amiért elfogadott az Egyesült Államok Külügyi Szolgálat egyik tagjának feleségeként, s hogy toleranciára és diplomáciára tanított. S azért a rengeteg lehetőségért, amivel később életem során találkoztam, még mindig hálát és meghatottságot érzek.

Csodálatos szülőkkel voltam megáldva, akik – a kommunistákkal ellentétben – igaz dolgokat tanítottak nekünk; akik belénk nevelték a teljesíteni akarást, a reményt, hogy álmaink valóra válnak, az együttérzést és a könyörületességet. Úgy érzem, kitűnő magyar génekkal vagyok megáldva, és mindig büszke leszek a gyökereimre... még akkor is, ha mára már jóval inkább amerikai a mentalitásom.

Magyarországot 1100 éves történetében sokszor támadták és elfoglalták, a tatároktól kezdve a szovjetekig. De főnixmadárként, állhatatosságának köszönhetően mindig feltámadt poraiból. A bátor férfiak és nők, akik Magyarország szabadságáért és a demokráciáért harcoltak, pontosan az ország lényegéből-esszenciájából születtek. És mi nagyon büszkék vagyunk arra, hogy ezeket a géneket továbbvihetjük új hazánkban, bár sosem feledve, honnan is származunk.

Ezt a lehetőséget megragadva szeretnék tisztelegni az 1956-os szabadságharcosok előtt. Az ő áldozatvállalásuknak köszönhetjük, hogy megünnepelehetjük a közelgő 50. évfordulót. Látni (EGY SZABAD) Magyarországot, amint megünnepli az 1956-os forradalom évfordulóját, melynek gyümölcsei végre beértek – ez életem legnagyobb öröme!

Anikó Gáál Schott

Kanadában, Montrealban nőtt fel. Tudományos baccalaureátusi fokozatot szerzett biokémiából a Sir George Williams Egyetemen, majd fogászatot tanult a McGill egyetemen. 1967 és 1968 között az Egyesült Államok Külügyi Szolgálatával, családtagként, külföldön tartózkodott, 11 éven át, szolgálva Equadorban, Brazíliában és Kelet-Németországban. 1979-től 1990-ig a washingtoni Garfinckel üzlethálózat alelnöke volt. Az A. Gaal & Associates washingtoni székhelyű tervező és tanácsadó cég alapítója.

A művészetek mecénásaként számos washingtoni jótékonyági ügyben aktív szerepet vállal, ezek között magyar ügyeket is támogatva. Elnöke a Mozarteum Brasileiro Amerikai Társaságának, és a Fiatal Koncertművészek igazgatótanácsának alelnöke. Elnöki megbízottként G. W. Bush rangos Kulturális Vagyon Tanácsadó Bizottságának tagja, a köz képviselőjében. (2003-2006). Az évek során a következő kitüntetésekben részesült: Magyarország Lovagkereszt Érdemrendje, Brazília Nemzeti Déli Kereszt Érdemrendje, az Erdélyi Világszövetség Beccsület Csillag Medálja, és New York város Arany Kulcs díja.

Anikó Gaál Schot egyben világ- és országszerte elismert hivatásos művész is. Festményei eddig nyolc kiállításon szerepeltek. Munkái megtalálhatók egyéni gyűjteményekben, közösségi épületekben, valamint a Női Művészek Nemzeti Múzeumának gyűjteményében. Kiváló lakberendezőként az utóbbi években tizenegy washingtoni követségi rezidencia berendezését hajtotta végre. Férje, Nash Whitney Schott, szövetségi ügyész, aki 30 év szolgálat után nemrég vonult nyugdíjba az Igazságügy Minisztérium kötelékéből.